

RECENZIO

Kis-Benedek József

Katonai biztonság Marokkótól Iránig című könyvéről¹

A szerző az elmúlt fél évszázadban a Közel-Keleten és Észak-Afrikában kialakult törésvonalakat mutatja be, alapvetően katonapolitikai oldalról. Az elmúlt évtizedekben állandó forrongások, fegyveres összecsapások színtere volt az a térség, amely gyakorlatilag a teljes arab világot felöleli, kiegészülve még Izraellel és Iránnal.

A könyv bevezetője értelmez néhány fontos, gyakran előforduló fogalmat (például a biztonság, a katonai biztonság, a kihívások, a kockázatok, a fenyegetések és a veszélyek). Emellett már itt kitűnő jellemzést kap az olvasó a vizsgált övezetről, annak összetett viszonyairól.

A Közel-Kelet és az Észak-Afrika stratégiai és biztonságpolitikai viszonyainak áttekintése nyomán világosság válik, hogy a régióban tulajdonképpen egy sajátos átmeneti állapot alakult ki. Ebben a régi rendszer, a belső erjedés, de még inkább a külső beavatkozások révén összeomlottak (például Irak, Líbia stb.), az újak pedig a legtöbb helyen még körvonalazódni sem látszanak. A Marokkótól Iránig terjedő övezet 19 országa belső viszonyainak részletes bemutatása mellett megfelelő hangsúlyt kapnak a régióban érdekeiket érvényesíteni próbáló külső szereplők is: az Amerikai Egyesült Államok, Oroszország, Törökország és Irán. „A térségben a globális és a regionális hatalmak törekednek befolyást szerezni, érdekeiket különböző módon érvényesíteni, ami-ben komoly szerepet játszik a fegyver-eladás. A nemzetközi szervezetek befolyásoló képessége jelentősen eltérő” – írja a szerző.

Ha az elemzés középpontjában a *katonai biztonság* áll, akkor elengedhetetlen a jelentősebb térségbeli országok haderőinek, azok képességeinek bemutatása. Mindez kiegészül a jelzett övezetben érdekelt külső hatalmak: az Amerikai Egyesült Államok, Oroszország, Törökország és Irán katonai jelenlétének és sajátos szerepének bemutatásával a harcoló felek támogatásában. A könyv az egyes országok

1 *Katonai biztonság Marokkótól Iránig*. Budapest, 2018. 418 oldal. Kartonborított, ragasztott. ISBN: 9789633277744

közötti konfliktusok elemzése mellett kitér azok regionális összefüggéseire és globális vonatkozásokra is.

Az elemzés során a térségben jelenlévő, valamint az innen kiinduló új fenyegetések közül kiemelt figyelmet kap a terrorizmus és az ellene folytatott küzdelem. Ennek során az olvasó betekintést nyer az *Iszlám Állam* különböző struktúráiba, azok katonai szervezeteibe, kapcsolódásaiba a nigériai *Boko Haram*mal és a somáliai *al-Shabaab*-al; a szíriai *al Nusztra Front* és a libanoni *Hezbollah* ellenes fellépések mozgató rugóiba; a konfliktusokban közvetlenül, vagy közvetve résztvevő külső országok (USA, Oroszország, Irán, Törökország, Szaúdi Arábia, Izrael) törekvéseibe. Hasonlóan kiemelt figyelmet szentel a szerző az innen kiinduló migrációs fenyegetés bemutatásának és szól a nukleáris proliferáció veszélyeiről is.

Különösen értékesnek tartom azt a két fejezetet, amelyek a közel-keleti és az észak-afrikai változások Európai Unióra gyakorolt hatását, valamint a közel-keleti terrorszervezetek Európára gyakorolt hatását elemzik, illetve az Európai Unió válaszait mutatják be a külföldi harcosok által jelentett kihívásokra.

Érdekes és tanulságos részei a könyvnek a 2012. és a 2014. évi háborúkról (utóbbiban már megjelenik a kiberhadviselés is) szóló esettanulmányok. Az izraeli erők és a Hamasz közötti fegyveres összecsapásokról szóló említett fejezetek nemcsak a két fél közötti erőviszonyokat, az összecsapások következtében kialakult, vagy megváltozott helyzetet, hanem a háborúnak a régió országaira gyakorolt hatását is bemutatják.

Kis-Benedek József könyvének bevezetőjében utal arra, hogy a térség országai nézeteltéréseik nagy részét katonai erővel próbálják megoldani. Ez a tény pedig szinte tálcán kínálja a lehetőséget a fegyvergyártó cégek részére az ide irányuló fegyverexport volumenének folyamatos növelésére. A könyv védelemgazdasági együttműködést bemutató fejezete tulajdonképpen az ide irányuló fegyverexport nagyságrendjét, a legnagyobb szállítók által eladott fegyverek milyenségét, a legtöbbet exportáló, illetve importáló országok kapcsolatrendszerét próbálja meg érzékeltetni – természetesen hiteles adatokkal alátámasztva.

A könyvnek *Az arab haderők 2018-ban* címet viselő fejezete a térség országai haderőinél – a negyedik fejezetben leírtakhoz képest – bekövetkezett változásokat mutatja be teljesen naprakészen!

Mintegy lezárásképpen *Az összegzés, következtetések* című fejezetben a szerző ismételten hangsúlyozza a régió rendkívüli stratégiai jelentőségét, amit a földrajzi helyzetén és óriási kőolajkészletein túlmenően biztonságpolitikai problémáinak sokfélesége tesz még megalapozottabbá. A térség jelentőségét Európa és a világ számára még az is növeli, hogy innen indult el az utóbbi évek egyik legnagyobb problémáját jelentő menekülthullám és ugyancsak innen terjedt el végső soron az iszlám radikalizmus, melynek veszélyeire igen látványosan hívja fel a figyelmet a könyv.

A szerző a mintegy 400 oldalas művét rendkívül nagy mennyiségű és széleskörű, mértékadó hazai és külföldi forrás feldolgozásával készítette el; és az egész könyv szinte almanach-szerűen óriási mennyiségű, ellenőrizhető információt tartalmaz, ami sok újat jelenthet, nemcsak a szakértők számára is! Mindezek alapján jó szívvel ajánlom Kis-Benedek József alkotását a téma és az arab világ iránt érdeklődők figyelmébe!

Tömösváry Zsigmond